

Motion till riksdagen 2007/08:U314

av **Gunilla Wahlén m.fl. (v)**

Klustervapen

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör anta den definition av klustervapen som FN har föreslagit.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska förbjuda produktion, handel och användning av klustervapen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska delta i de kommande mötena inom ramen för Osloprocessen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska verka för ett internationellt förbud mot produktion, handel och användning av klustervapen.

2 Definitionen av klustervapen

Klusterbomber, klustervapen och vapen med multipelstridsdelar är benämningar på vapensystem som innehåller ett antal mindre stridsdelar, så kallade substridsdelar. Dessa vapensystem utgörs vanligen av flygbomber, artilleriammunition eller kryssningsrobotar. Genom att ett antal mindre explosiva substridsdelar sprids ut från huvudstridsdelen kan en ökad vapenverkan uppnås vid vissa användningsområden. I de flesta fall handlar det om att nå större ytor med splitterverkan än vad traditionella enhetsbomber och granater kan göra.

Det finns ingen internationellt vedertagen definition av klustervapen. Men enligt ett förslag från FN-organen Unmas, UNDP och Unicef kan klustervapen definieras som kapslar designade för att sprida eller frigöra multipelt subkrigsmateriel. Definitionen är av stor betydelse för det fortsatta arbetet för

Fel! Okänt namn på

ett förbud mot klustervapen. Sverige skall därför stödja den definition som FN föreslagit. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

3 Effekterna av klustervapen

Det finns i huvudsak två problem vid användning av klustervapen. För det första resulterar en hög procent av alla nu kända substridsdelar att bli blindgångare och för det andra är precisionen väldigt dålig när det gäller vissa system, och resultatet av detta blir att tusentals substridsdelar sprids över stora områden. Dessa oönskade effekter hotar inte bara de människor som lever i direkt anslutning utan även återuppbyggnadsarbetet på ett mycket negativt sätt. Bostäder, jordbruk och industrier blir omöjliga att beträda efter att de har förvandlats till minfält.

Klustervapen drabbar civila urskillningslöst. Därmed strider de mot Genèvekonventionen som föreskriver att endast militära mål får angripas i krig. Således är klustervapen att betrakta som inhumana vapen i samma kategori som personminor och massförstörelsevapen.

82 länder beräknas vara drabbade av explosiva lämningar efter krig och 40 människor bedöms minsta livet varje dag på grund av detta. USA har använt stora mängder klustervapen i bl.a. Irak och Afghanistan med många döda och lemlästade människor som resultat. Den långsiktiga förödelsen blir kanske mest uppenbar när man konstaterar att länder i Sydostasien fortfarande har stora problem med oexploderade substridsdelar som fälldes av USA mellan åren 1964 och 1973.

År 2006 blev Belgien det första landet i världen att förbjuda klustervapen. Tack vare Belgiens politiska mod har en historisk chans uppstått att verka för ett förbud mot klustervapen internationellt. Även Norge har infört ett moratorium mot klustervapen. Vänsterpartiet anser att Sverige bör följa Belgiens exempel och förbjuda produktion, handel och användning av klustervapen. Ett förbud mot klustervapen i Sverige skulle ge minskad legitimitet för användning, produktion och export av klustervapen internationellt samt öka Sveriges trovärdighet i internationella nedrustningsförhandlingar.

Till skillnad från Belgien och Norge är Sverige militärt alliansfritt, vilket betyder att vi måste ha en grundläggande försvarsförmåga. Det svenska försvaret har i dag en typ av klustervapen, Bombkapsel 90 (BK 90), som släpps från JAS 39 Gripen. Sverige har hittills motsatt sig ett totalförbud av klustervapen och det finns ingen planerad skrotning av Bombkapsel 90. I stället har Sverige förespråkats en internationell reglering som bl.a. skulle kunna innehålla vissa tekniska krav på klustervapen. Den militära alliansfriheten möjliggör en självständig utrikespolitik. Sverige har genom åren varit pådrivande i nedrustningssammanhang. Vänsterpartiet anser att vi bör vara det även fortsättningsvis. Sveriges innehav av klustervapen tjänar inget säkerhetspolitiskt syfte. Det finns inget som talar för att klustervapen är oersättliga, precis lika lite som personminor skulle vara det. Eftersom klustervapen har samma effekt

som personminor vid användning så är det rimligt att Sverige förbjuder även dessa. Sverige behöver precisionsvapen, inte urskillningslösa vapen.

Av ovan anförda anledningar skall ett svenskt förbud införas mot produktion, handel och användning av klustervapen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4 Ett internationellt förbud mot klustervapen

I februari i år, 2007, anordnades en regeringskonferens i Oslo som utmynnade i ett avtal som innebär att ett förbud mot ”klustervapen som orsakar oacceptabel skada på civilpersoner” ska vara slutförhandlat senast år 2008. Sverige var ett av länderna bakom avtalet. Trots detta bestämde sig den svenska regeringen för att inte delta på det nästkommande mötet inom ramen för Osloprocessen som hölls i Peru i maj i år. En rad ytterligare möten är redan inplanerade, och det är ytterst viktigt att Sverige är med på dessa möten och deltar i Osloprocessen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Sveriges försvarsmakt samt de länder vi samarbetar med har olika syften med våra respektive stridskrafter. En gemensam faktor är dock att stridskrafterna i allt högre utsträckning används för att förebygga krig, motverka konflikter och verka för återuppbyggnad vid internationella insatser. Det är orimligt att dessa stridskrafter, som till stor del syftar till fred och stabilitet, är utrustade med vapensystem som medför så stora negativa effekter på civilbefolkningen och på återuppbyggnadsarbetet efter en konflikt. Det är dessutom klart olämpligt att svenska förband skall verka i miljöer där klustervapen har använts. Bara detta skäl bör verka tungt för att Sverige skall verka för ett totalförbud.

Det av riksdagen ratificerade femte protokollet till konventionen om förbud mot eller inskränkningar i användningen av vissa konventionella vapen som kan anses vara ytterst skadebringande eller ha urskillningslösa verkningar (1980 års vapenkonvention) är ett steg i rätt riktning men inte tillräckligt långtgående. Sverige bör vid internationella sammanhang aktivt verka för ett internationellt förbud mot användning, produktion och handel med klustervapen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 27 september 2007

Gunilla Wahlén (v)

Marianne Berg (v)

Lena Olsson (v)

Hans Linde (v)

Alice Åström (v)